

7. Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity mají důležitý vliv na vývoj a osobní rozvoj dítěte, ať už z psychologického nebo fyzického hlediska, což ocení i samotní rodiče. Ti prostřednictvím různých kroužků zajišťují dětem plnohodnotně strávený čas a poskytují jim určitou bezpečnost.

Volnočasové aktivity jsou v Jihočeském kraji zajišťovány prostřednictvím základních uměleckých škol, školních družin, klubů a středisek volného času. Děti a mládež ve svém volném čase mohou také navštěvovat veřejné knihovny nebo sportovat. S nástupem moderních technologií tráví i dostatek času vyhledáváním informací či komunikací na internetu.

Základní umělecké školy

Základní umělecké školy (dále jen ZUŠ) poskytují odborné základy vzdělání, jež mají žáky připravit na studium na středních a vysokých školách uměleckého, popřípadě pedagogického zaměření a na studium na konzervatořích. Školy tohoto typu nabízejí žákům studium ve výtvarném, tanečním, hudebním a také literárně-dramatickém oboru. V Jihočeském kraji je 35 základních uměleckých škol s 58 pobočkami, které ve školním roce 2016/17 navštěvovalo 13 887 žáků, z toho 67,7 % tvořily dívky.

Tab. 7.1 Základní umělecké školy

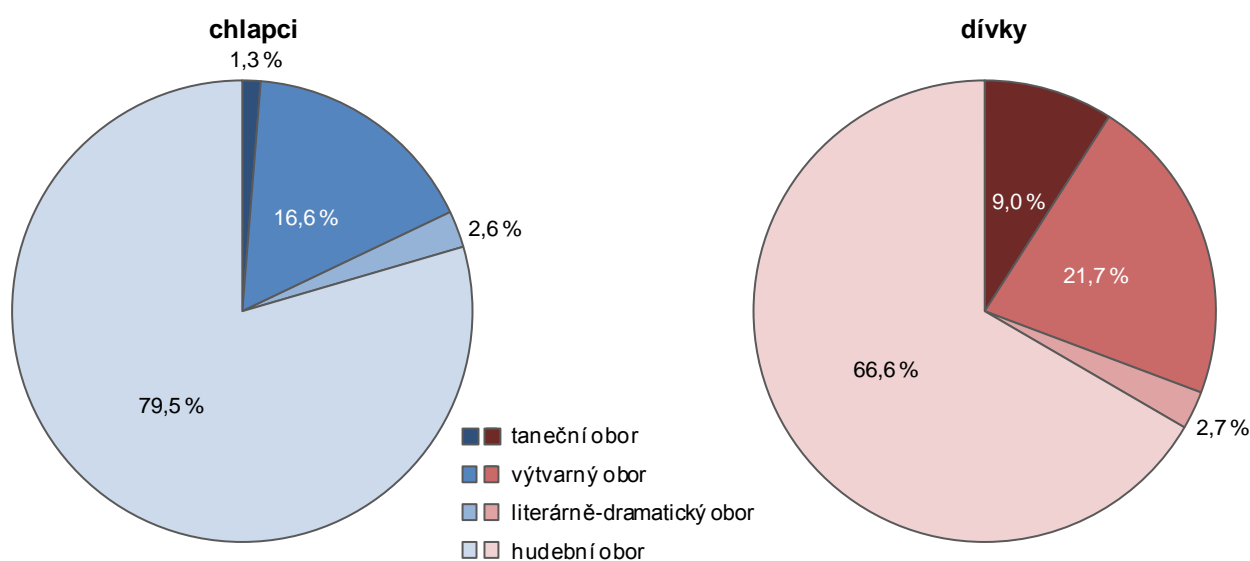
Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Žáci celkem	13 038	13 028	13 139	13 247	13 374	13 411	13 481	13 749	13 861	13 887
z toho dívky (%)	70,0	69,2	68,8	68,1	68,0	67,7	67,5	67,6	67,7	67,7
v tom podle základních oborů (%):										
taneční	6,2	6,2	6,1	6,1	6,3	6,1	6,0	6,6	6,3	6,5
výtvarný	21,7	21,3	20,7	20,3	20,5	19,7	19,8	19,9	19,8	20,1
literárně-dramatický	2,8	2,7	2,4	2,7	2,5	2,7	2,8	2,4	2,6	2,6
hudební	69,3	69,8	70,7	71,0	70,7	71,5	71,5	71,1	71,3	70,8
Absolventi	1 000	921	979	991	931	942	977	1 029	962	.

Počet žáků s uměleckým založením se v kraji meziročně mírně zvyšuje. V rámci dlouhodobějšího pohledu jsou téměř tři čtvrtiny žáků zaměřeny hudebně a zhruba 20 % žáků studuje výtvarné obory. Nejméně žáků si vybírá obor literárně-dramatický.

Graf 7.1 Žáci základních uměleckých škol podle pohlaví a základních oborů ve školním roce 2016/17

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Jihočeští žáci základních uměleckých škol se na celkovém počtu žáků v ČR podíleli 5,6 %. V rámci mezikrajského srovnání navštěvovalo ZUŠ nejvíce žáků v Jihomoravském a Středočeském kraji (téměř 29 tisíc). Naopak nejméně žáků bylo ve školním roce 2016/17 v kraji Karlovarském a Libereckém.

Ve školním roce 2016/17 navštěvovalo některou ze základních uměleckých škol v Jihočeském kraji 9 408 dívek, z tohoto počtu jich 66,6 % navštěvovalo hudební obor a 21,7 % výtvarný. Nejméně dívek si vybralo literárně-dramatický obor. Chlapců, kteří navštěvovali ZUŠ, bylo v kraji v tomto školním roce celkem 4 479, z nich 79,5 % navštěvovalo hudební obor a téměř 17 % výtvarný.

Vývoj počtu absolventů v kraji má v dlouhodobějším pohledu kolísající tendenci. Nejvíce žáků ukončilo v posledních 10 letech studium na ZUŠ ve školním roce 2014/15, naopak nejméně absolventů bylo v roce 2008/09. Vyšší podíl absolventů tvořily dívky. Data za školní rok 2016/17 nejsou zatím k dispozici.

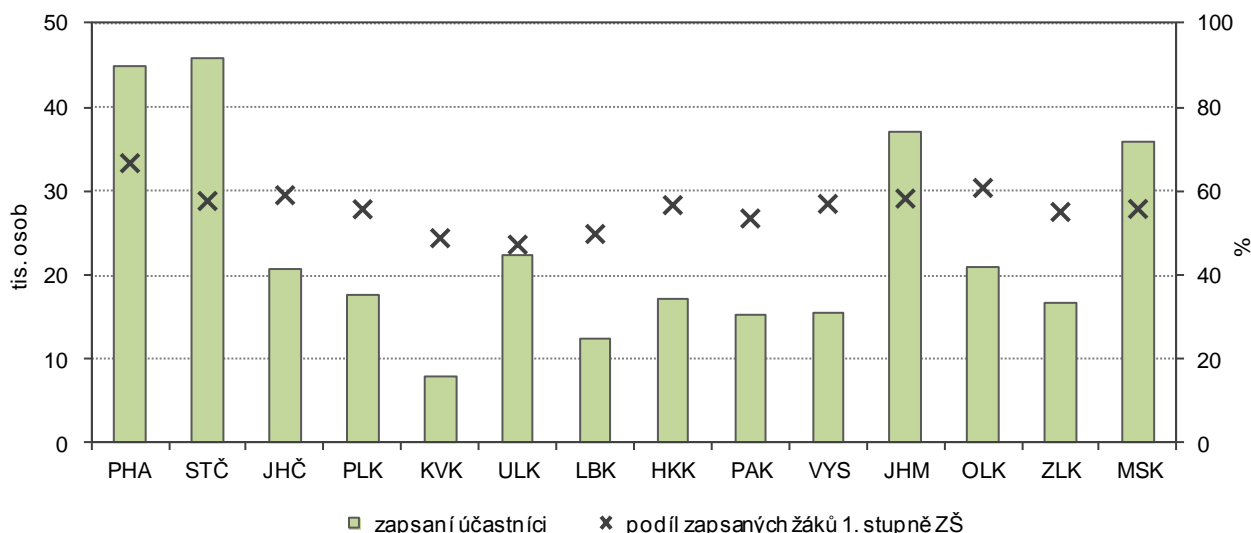
Školní družiny, kluby a střediska volného času

Tato zařízení slouží k výchově a vzdělávání, k rekreační, sportovní a zájmové činnosti žáků v době mimo vyučování. Družiny jsou přednostně určeny nejmladším žákům (1. až 5. třída), případně i dětem v přípravné třídě jedné nebo více základních škol a dětem v přípravném stupni jedné nebo více základních škol speciálních, školní kluby jsou určeny starším žákům.

K pravidelné denní docházce do **školních družin** lze přijímat i žáky druhého stupně základní školy, žáky nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. K pravidelné denní docházce nemohou být přijati žáci, kteří jsou přijati k činnosti klubu. Ve školních družinách probíhá pestrá nabídka zájmových činností ve známém prostředí, která dává dětem pocit bezpečí, a pro rodiče je finančně dostupná.

Graf 7.2 Zapsaní účastníci ve školních družinách podle krajů ve školním roce 2016/17

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

K výrazné změně počtu školních družin došlo v Jihočeském kraji mezi školními roky 2007/08 a 2008/09, ve kterých klesl jejich počet z 263 na 245. Od školního roku 2008/09 zůstává počet školních družin stabilní. Počet žáků zapsaných ve školních družinách v souladu se zlepšující se demografickou situací na prvním stupni základních škol roste. Ve srovnání se školním rokem 2007/08 stoupl počet zapsaných žáků o více než 4,5 tis. žáků. Ve školním roce 2016/17 navštěvovalo jihočeské školní družiny 20 357 dětí z 1. stupně ZŠ. Ty se na celkovém počtu všech zapsaných žáků podílely 97,9 %, zbytek tvořili žáci 2. stupně ZŠ. Zapsaných účastníků v jihočeských školních družinách bylo ve školním roce 2016/17 celkem 20 788. Od školního roku 2011/12 patří do tohoto počtu i žáci z přípravné třídy ZŠ a z přípravného stupně ZŠ speciální.

Obdobný vývoj lze sledovat i v České republice, v níž se za posledních 10 let počet zapsaných žáků zvýšil o cca 102 tisíc.

Tab. 7.2 Školní družiny, školní kluby a střediska volného času

Pramen: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Školní družiny	263	245	246	246	246	246	246	245	245	247
zapsaní účastníci ¹⁾	16 432	16 357	16 617	16 851	17 105	17 550	18 528	19 344	20 151	20 788
z 1. stupně ZŠ	15 771	15 804	16 083	16 344	16 619	17 048	18 037	18 851	19 729	20 357
z 2. stupně ZŠ	661	553	534	507	456	469	462	453	395	394
Školní kluby	35	34	33	31	33	35	35	34	35	38
zapsaní účastníci ¹⁾	1 808	1 719	1 757	1 737	1 951	2 225	2 048	2 048	2 235	2 111
z 1. stupně ZŠ	561	696	658	652	830	1 056	951	987	1 120	1 052
z 2. stupně ZŠ	1 247	1 023	1 099	1 085	1 121	1 169	1 097	1 061	1 100	1 041
Střediska volného času	15	15	15	14	14	13	13	12	12	12
zájmové útvary	1 152	1 805	1 209	1 261	1 238	1 272	1 326	1 373	1 492	1 548
přijetí účastníci	11 892	12 103	12 709	13 186	12 866	13 015	13 103	13 591	14 862	15 889
děti	1 206	1 292	1 505	1 877	1 710	1 598	1 686	1 799	1 664	2 023
žáci	8 645	8 462	8 543	8 646	8 830	9 130	9 100	9 546	10 705	11 610
studenti	623	765	890	697	611	567	526	532	841	254
táborová a pobytová činnost – akce	245	252	225	213	219	208	217	213	210	.
účastníci	6 045	6 168	5 696	5 108	5 145	5 061	5 291	5 366	5 531	.

¹⁾ od školního roku 2011/12 včetně žáků z přípravné třídy ZŠ a z přípravného stupně ZŠ speciální

Dalšími školskými zařízeními, jež poskytují zájmové vzdělávání žákům jedné nebo několika škol podle vlastního školního vzdělávacího programu, jsou **školní kluby**. Od školní družiny se klub liší především starším věkem účastníků a odlišnými formami činností. Činnost školních klubů je totiž určena přednostně žákům druhého stupně základní školy, žákům nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia a odpovídajícím ročníkům osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Účastníkem může být i žák prvního stupně základní školy, který není přijat k pravidelné denní docházce do družiny.

V Jihočeském kraji existovalo ve školním roce 2016/17 celkem 38 školních klubů. Tento druh školských zařízení navštěvovalo 2,1 tisíce zapsaných účastníků a tvořen byl z 50 % účastníky z 1. stupně ZŠ a 49 % účastníky z 2. stupně. Zbytek účastníků tvořili žáci z přípravné třídy ZŠ a z přípravného stupně ZŠ speciální. Počet účastníků ve školních klubech každoročně kolísá. Nejvíce jich bylo zapsáno ve školním roce 2015/16 (2 235 zapsaných účastníků).

Střediska volného času jsou rovněž školskými zařízeními, jejichž posláním je motivovat, podporovat a vést děti, žáky, studenty, mládež, ale i dospělé k rozvoji osobnosti, k získávání a rozvoji klíčových a odborných kompetencí, zejména smysluplnému využívání volného času, s profesionálním týmem pedagogů. Činnost středisek volného času se uskutečňuje ve více oblastech zájmového vzdělávání nebo se zaměřuje jen na konkrétní oblast. Střediska nabízejí aktivní využití volného času všem věkovým skupinám dětí a mládeže a organizují činnosti i pro dospělé či seniory.

Ve školním roce 2016/17 bylo na území Jihočeského kraje 12 středisek volného času, které navštěvovalo téměř 16 tisíc účastníků. Největší podíl z celkového počtu přijatých účastníků tvořili žáci (73,1 %) a děti (12,7 %). Počet účastníků v kraji každoročně stoupal, s výjimkou školních roků 2011/12 a 2012/13. Ve školním roce 2016/17 stoupl počet účastníků, kteří navštěvovali střediska volného času, o téměř 4 tisíce ve srovnání se školním rokem 2007/08.

Využívání informačních technologií

Data uvedená v této části kapitoly vycházejí z Výběrového šetření o informačních a komunikačních technologiích v domácnostech a jejich využívání jednotlivci (VŠIT). Toto šetření probíhá každoročně formou osobního rozhovoru, a to na výběrovém vzorku cca 10 tisíc jednotlivců ve věku 16 a více let a jeho výsledky jsou pak přepočteny na celou populaci osob starších 15 let. Jednotlivci používající internet jsou osoby, které použily internet alespoň jednou v posledních 3 měsících, a to kdekoli (doma, v práci, ve škole, v knihovně) a z jakéhokoli důvodu (soukromý, pracovní). Za použití internetu se považuje jakákoliv aktivní činnost na internetu, mezi něž patří například prohlížení webových stránek, stahování souborů, používání e-mailů či nakupování online.

Dnešní mladá generace se bez **počítačů a moderních informačních a komunikačních technologií** neobejde. Dovednost práce s moderními technologiemi je považována za klíčový prvek dnešní doby. Používání internetu se stává součástí každodenního života, což dokazuje zvyšující se podíl uživatelů. Jihočeský kraj se z hlediska uživatelů internetu v porovnání s ČR jeví jako mírně nadprůměrný. Pro mladé ve věku 16–29 let je používání internetu dnes již naprostou samozřejmostí. V Jihočeském kraji je v této věkové kategorii 97,9 % uživatelů, v porovnání s rokem 2010 se jejich podíl zvýšil téměř o 11 procentních bodů. Počet uživatelů, kteří tráví na internetu 10 a více hodin týdně, byl ve srovnání s ČR také nadprůměrný. V kraji používalo internet 10 a více hodin za týden 66 % uživatelů ve věku 16–29 let.

Tab. 7.3 Využívání internetu jednotlivci v letech 2011–2015¹⁾

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií

v %

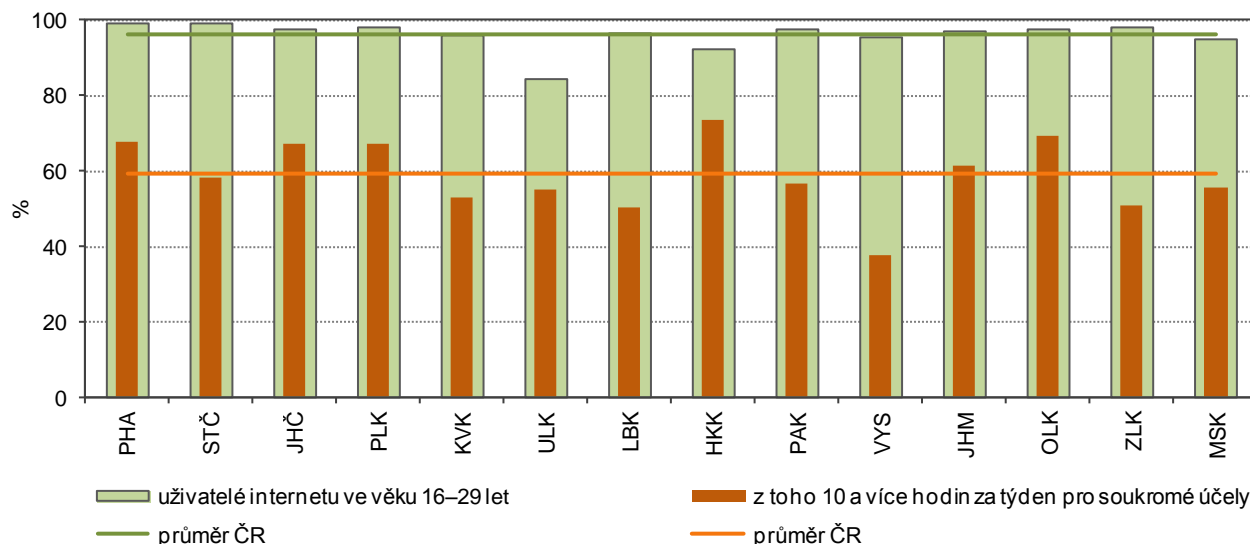
	Podíl z počtu osob ve věku 16 a více let					Podíl z počtu osob ve věku 16–29 let				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
Uživatelé internetu	61,2	61,2	69,4	73,5	76,2	91,6	91,5	95,8	97,2	97,9
Internet v mobilním telefonu	.	.	15,4	24,6	32,4	.	.	41,2	59,9	73,2
Účast v sociálních sítích	20,7	30,0	36,2	41,8	44,2	60,8	77,2	84,6	88,0	91,6
Internetové bankovníctví	19,8	23,6	29,4	35,1	41,8	25,1	24,2	30,7	36,1	46,2
Nakupování na internetu	9,7	12,2	16,0	21,2	24,5	22,0	27,1	33,8	41,5	41,2
Hraní počítačových her	.	.	20,4	24,2	25,1	.	.	50,0	52,9	56,5

¹⁾ vážené klouzavé průměry z tříletých období - např. údaj za rok 2015 je vypočítán jako průměr z dat za roky 2014, 2015 a 2016
období sběru dat: 2. čtvrtletí daného roku

Internet je pro mladé primárně prostředkem ke komunikaci, zábavě a vyhledávání informací. Ve srovnání s průměrným juniorem České republiky je mezi Jihočechy ve věku 16–29 let používání internetu velice rozšířené. Z mezikrajského srovnání vyplývá, že použití internetu mezi mladou generací je nejběžnější ve Středočeském kraji a v Hlavním městě Praze a naopak nejméně časté v kraji Ústeckém. Jihočeský kraj obsadil pomyslné 5. místo. Z hlediska užívání internetu 10 a více hodin za týden pro soukromé účely si Jihočeský kraj v rámci krajů polepšil o jednu pozici. Nejvíce uživatelů bylo v kraji Královéhradeckém, a naopak nejméně v Kraji Vysočina.

Graf 7.3 Uživatelé internetu podle krajů v roce 2015 (tříletý průměr)

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií

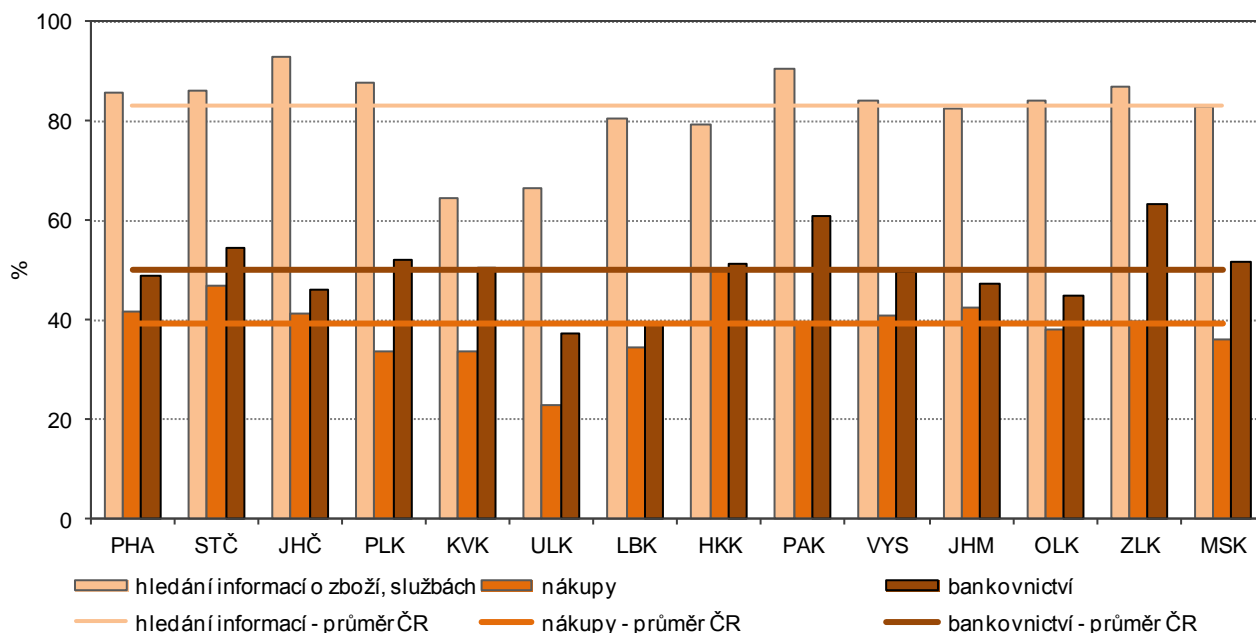

Osoby ve věku 16–29 let využívaly internet převážně k vyhledávání informací. V rámci mezikrajského srovnání byl na území Jihočeského kraje jejich podíl nejvyšší (téměř 93 %), hranici 90 % překročil také kraj Pardubický. Více než 41 % osob ve věku 16–29 let nakupuje v Jihočeském kraji přes internet a 46 % osob provádí platby prostřednictvím internetového bankovníctví. Jihočeský kraj se v oblasti nákupů přes internet ve srovnání s průměrem ČR jeví jako nadprůměrný, pouze ve využívání internetového bankovníctví průměru ČR nedosáhl.

Graf 7.4 Využívání internetu osobami ve věku 16–29 let pro vyhledávání informací, nákupy a internetové bankovníctví podle krajů v roce 2015 (třiletý průměr)

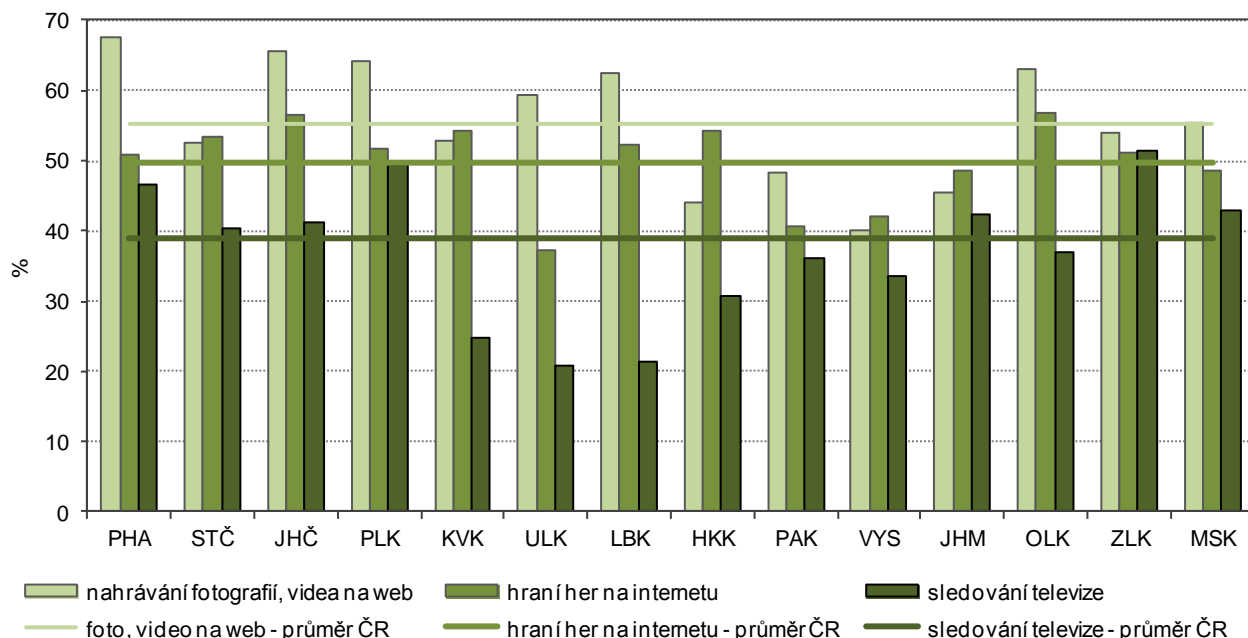
Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií

Z hlediska využívání internetu pro nahrávání fotografií a videí na web se Jihočeský kraj umístil na druhé pozici s nejvyšším podílem osob ve věku 16–29 let. Stejnou příčku si mladí lidé udrželi i v kategorii hraní her na internetu. Podle posledních výsledků převažuje mezi mladými Jihočechy i sledování televize. Tu prostřednictvím internetu sleduje 41 % juniorů v kraji.

Graf 7.5 Využívání internetu osobami ve věku 16–29 let pro nahrávání fotografií a videa na web, hraní her a sledování televize podle krajů v roce 2015 (třiletý průměr)

Zdroj: ČSÚ - Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií

Veřejné knihovny

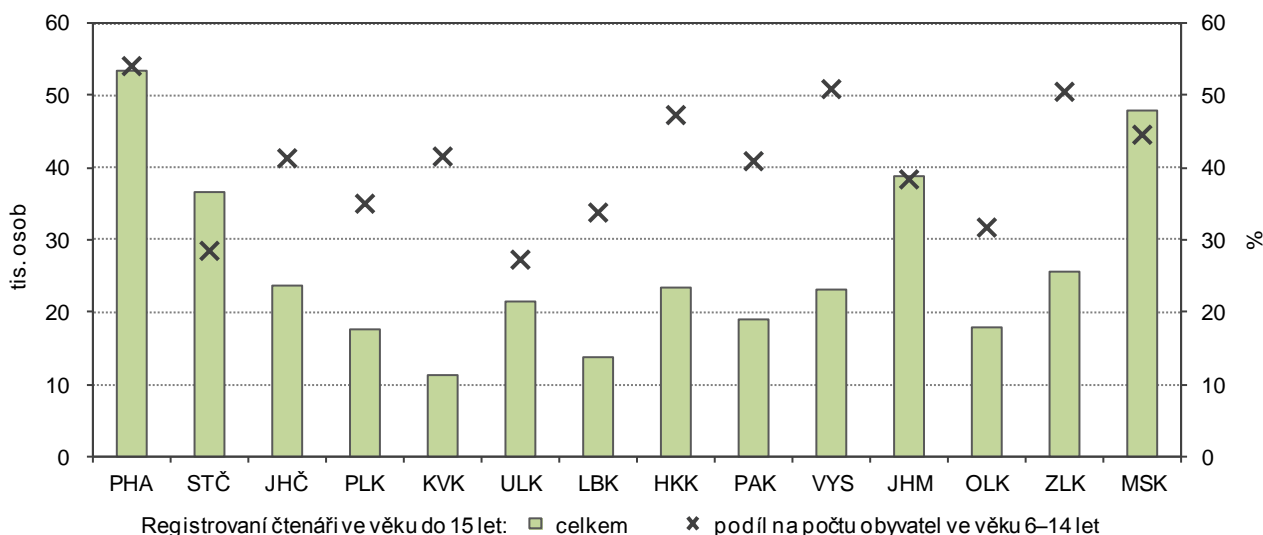
Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS) uvádí ve Vybraných údajích ze statistického zjišťování, že je v České republice 5,1 veřejných knihoven v přepočtu na 10 tisíc obyvatel. V rámci Evropské unie se počet pohybuje kolem 1,3 knihoven na 10 tisíc obyvatel.

V rámci dlouhodobějšího pohledu se počet knihoven na území České republiky snižuje. Důvodem je slučování, případně rušení některých malých obecních knihoven. Veřejnost stále více využívá elektronických dokumentů a výpůjček elektronických knih. Veřejné knihovny však nejsou pouze místem k vypůjčení knih, ale slouží i ke vzdělávacím, kulturním a komunitním aktivitám. Lidé se zde mohou setkávat, odpočívat a využívat i připojení k internetu. Přestože knihovny pořádají autorská čtení, besedy nebo různé workshopy, dochází k poklesu jejich návštěvnosti.

Zatímco v roce 2000 bylo v Jihočeském kraji celkem 744 veřejných knihoven, na konci roku 2015 jich bylo v provozu 525 se 121 pobočkami. Ve veřejných knihovnách bylo v roce 2015 registrováno celkem 88,4 tis. čtenářů, z tohoto počtu bylo 23 706 čtenářů ve věku do 15 let. Podíl registrovaných čtenářů na počtu obyvatel ve věku 6–14 let byl v kraji v porovnání s podílem ČR mírně nadprůměrný. Nejnižší podíl byl vykázan v kraji Ústeckém (27,2 %), nejvyšší pak v Hlavním městě Praze (54,0 %). V mezikrajském srovnání obsadil Jihočeský kraj 6. nejvyšší pozici (41,3 %).

Graf 7.6 Registrovaní čtenáři veřejných knihoven ve věku do 15 let podle krajů v roce 2015

Pramen: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

Sport

Česká unie sportu (dále jen ČUS) je největší sportovní organizací v ČR a vznikla v roce 2013 transformací a přeměnou názvu ČSTV. V ČUS jsou dobrovolně sdruženy sportovní svazy s celostátní působností, sportovní kluby a tělovýchovné jednoty i jejich sdružení, jsou-li ustaveny jako spolky podle Občanského zákoníku, zákon č. 89/2012 Sb. ČUS se zaměřuje na sportovní činnosti a podporuje všechny formy sportovních aktivit. Členy ČUS jsou dle jejich stanov národní sportovní svazy a sportovní kluby a tělovýchovné jednoty se svými členy.

K 31. 12. 2016 bylo v Jihočeském kraji celkem 88 016 členů ČUS, z toho 32,8 % tvořila mládež do 18 let. Žáci ve věku do 14 let se na celkovém počtu členů podíleli 23 %. Nejméně členů bylo ve věkové skupině 15–18 let (dorostenci – 9,9 %). Dospělí zastupovali zbylých 67 %.

V rámci meziokresního srovnání byl nejvyšší podíl mládeže v okrese České Budějovice (41 %), naopak nejnižší podíl z celkového počtu členů v daném okrese byl v okrese Český Krumlov (24 %).

Tab. 7.4 Členská základna vybraných sportovních odvětví podle pohlaví a věku k 31. 12. 2016

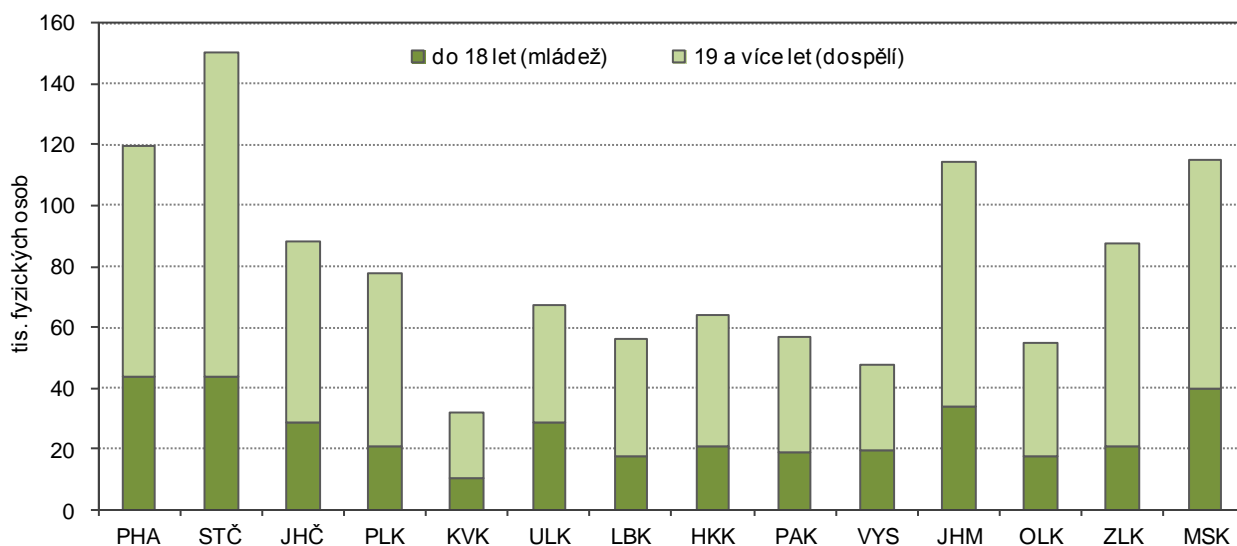
Pramen: Česká unie sportu

	Členská základna v kraji celkem	z toho ženy (%)	Podíl podle věku (%)			Oddíly
			do 14 let (žáci)	15–18 let (dorostenci)	19 a více let (dospělí)	
Česká unie sportu celkem	88 016	27,0	23,0	9,9	67,2	1 298
z toho sportovní odvětví:						
fotbal	27 399	3,9	13,9	11,8	74,4	279
lední hokej	4 139	4,8	18,6	13,0	68,4	43
tenis	3 946	29,2	19,3	8,7	72,0	59
volejbal	3 567	55,8	18,3	13,6	68,1	82
florbal	2 690	18,1	29,1	27,5	43,3	33
atletika	2 213	49,6	39,0	18,6	42,5	33
karate	2 023	30,0	68,1	20,4	11,6	27
plavecké sporty	1 934	48,3	60,8	17,3	21,9	13
golf	1 893	27,7	1,0	2,3	96,7	7
basketbal	1 299	35,9	21,6	17,6	60,8	21
házená	1 225	33,1	23,7	13,8	62,5	7

Z celkového počtu členů byli téměř tři čtvrtiny muži, ti převažovali ve všech okresech kraje. Nejvyšší podíl mužů uvedl okres Písek (80,3 %), naopak nejnižší byl v okrese Český Krumlov (72,1 %).

Graf 7.7 Členská základna České unie sportu podle věku a krajů k 31. 12. 2016

Pramen: Česká unie sportu

Na území Jihočeského kraje bylo k 31. 12. 2016 celkem 1 298 oddílů a 663 tělovýchovných jednot (TJ) a sportovních klubů (SK). SK a TJ jsou základními organizačními články ČUS, které bývají převážně vedené dobrovolníky a které provozují sportovní činnost zejména v místech svého sídla.

Na území Jihočeského kraje bylo 279 fotbalových oddílů, které navštěvovalo více než 31 % z celkového počtu členů v členské základně. Z hlediska věkových skupin tvořili tři čtvrtiny dospělí ve věku 19 a více let. Žáci do 14 let se na celkovém počtu všech členů fotbalových oddílů podíleli necelými 14 %. Dalším ze sportovních odvětví, které z více jak 68 % členů tvořili žáci, bylo karate. Na území Jihočeského kraje mělo karate v roce 2016 celkem 27 oddílů, jež navštěvovalo více než 2 tisíce členů. Z genderového pohledu převažovali ve sportovních odvětvích s nejvyšším počtem sportovců muži. Výjimkou byl pouze volejbal. Zde ženy tvořily téměř 56 % z celkového počtu 3,6 tisíc členů.

Sportovci mohou být členy ve více sportovních svazech či klubech.